

Tuğçe Akyüz TARİHSEL ROMANLAR, TARİHİN YAPAMADIĞINI YAPARSA...

*Boğa Güreşçisi, Midas ve Sihirbaz,
Kralın Elçisi, Golat Kalesi Tutsağı,
Kaplan Kraliçe, İsmet Bertan*

Tarihsel Roman, Günişığı Kitaplığı

Anadolu topraklarında doğan veya buralara taşınan kültür zaman içinde, bizim olan ve öteki dediğimiz halkların değerler süzgecinden geçerken, insan hikâyeleri kalmaz tarihe. Tarih kitaplarında okuduğumuz, yer-zaman bağlantısından kopuk kuru bilgilerdir. Bu bilgiler bütününe, ne siz ne ben "geçmişimiz" diyebiliriz. Tarihsel bağlamda konumlanan kitapları düşünürken, kaba çevirisiyle Herman Hesse'nin "Sözcükler, yazı ve kitaplar olmadan tarih olmazdı, insanlık diye bir kavramsa hiç olamazdı," sözleri düşer aklımıza. Öyleyse sormalı: Anadolu tarihi nasıl yazılmalı?

Anadolu tarihi nasıl yazılmalı?

Herkesçe bilinen "Tarih, üzerinde anlaşılabilir bir masal değildir de nedir?" sözlerini düşündüğümüzde, bu masalı anlatırken en çok özgünlüğe ihtiyacımız olacağını anlarız. İsmet Bertan'ın geçtiğimiz günlerde beşinci kitaba ulaşan tarihsel roman koleksiyonunu bu yaklaşımla değerlendirdiğimizde ağır basan, hikâyelerin özgünlüğü olduğu kadar, tarihsel gerçekliktir de. Anadolu satraplıklarından Karadeniz Amazonları'na, Batı Anadolu'da yaşayan Frigler'den Hititler'e ve Orta Anadolu'dan göçen Türkmenler'e uzanan Anadolu'nun kültür tarihini aktaran bu beş roman tarihi ele alışıyla benzersiz. İsmet Bertan'ın romanları Anadolu

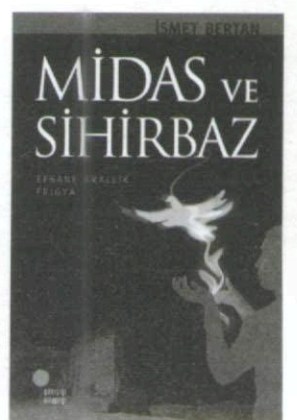
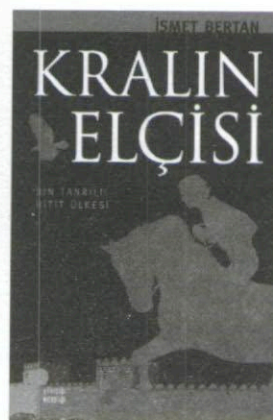
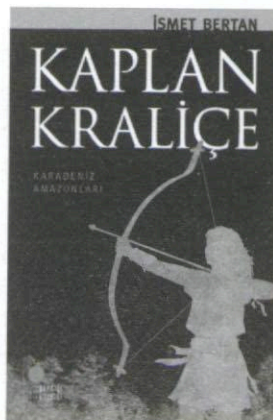
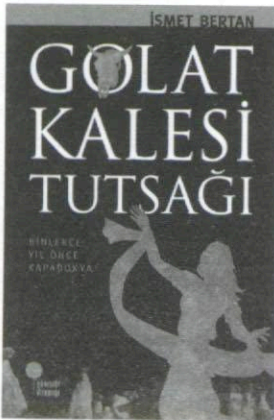
tarihinin farklı dönemlerini konu ediyor, birer devam kitabı değil, birbirinden bağımsız birer macera kitabı olarak okunabiliyor.

Türk Dili ve Edebiyatı eğitiminin ardından bir süre öğretmenlik de yapan İsmet Bertan, uzun yıllar TRT televizyonunda eğitim ve kültür programları hazırlayan bir belgeselci. Gezileri sırasında ilk elden edindiği tarih konusundaki birikimini, belgeselci kimliğiyle birleştirerek üzerinde yaşadığımız topraklarda iz bırakan kimi savaş kimi barış yanlısı, kimi etkisini kalıcı kılmadan yok olup giden kimiye servetini bugünlere ulaştırmayı başarmış halkları ele alıyor. Eski çağlardan bu yana duyguların değil, yalnızca yaşam biçiminin değiştiğini savunan yazarın niyeti, canlandırdığı halkların ruhunu yazıya taşımak oluyor. Duvar yazılarından, yazıtlardan, şiirlerden, maniler ve efsanelerden yararlanıyor, böylece her kitapta kalemını ilgili dönemin özünü damıtıyor.

Koleksiyonun anlatım tekniğine bakıldığında, uzun metinlerde kullanılan bu zenginleştirici öğelerin hem düzyazının tekdüzeliğini kırdığı, hem de tarihsel roman bağlamını Anadolu'ya pek özgü olan sözlü edebiyat ekseninde geliştirdiği anlaşılıyor. Şamanlar, otacılar, şifacılar, dansçılar, sihirbazlar ve ateşbazlar gibi unutulagelen renk renk Anadolu karakterini hatırlatıyor. Romanların başkarakterleriyse, günümüz macera romanlarının gözüpek, illa ki yakışıklı/güzel, uğruna ölünesi kahramanlarından değil. Zaten bu kitaplar da birer kahramanlık romanı değil.

Kahramanlık değil, kardeşlik hikâyesi

Koleksiyonun ilk kitabı olan *Golat Kalesi Tutsağı* (2006), binlerce yıl önce Orta Anadolu'da geçen bir arkadaşlık destanı üzerinden halkın, dönemin yöneticileriyle ve coğrafyasıyla olan mücadelesini anlatıyor. Peribacalarıyla biçimlenmiş *Beyaz Atlar Ülkesi*'nde yaşayan gençlerin, tam da Kubaba Şenlikleri öncesinde komşu Golat Satrabı'nın oğlunun hayatlarına girmesiyle değişen yollarını konu alıyor. Roman, Kapadokya'nın yeraltı kentlerinden kutlamalara, çarşılardan dinsel yapılarla kadar günlük yaşamın her yönünü film gibi canlandırıyor. İkinci kitap *Kaplan Kraliçe* (2008) ise Karadeniz Amazonları'nın efsanevi başkaldırı hikâyesini, Kara Dalgalı Deniz'in kıyı yerleşimlerini arka plana koyarak metinleştiriyor. Tigira adlı genç kadının köyündeki baskından sonra, Karadeniz kıyılarından Troia

topraklarına kadar zalim krallara ve adaletsizliklerine karşı koyarak sonunda Amazon efsanesini yaratacak macerası soluksuz okunuyor.

Ardından gelen *Kralın Elçisi* (2009), Anadolu'nun en büyük uygarlıklarından biri olan Hititler döneminde, atlı bir haberci olma hayalleri kuran Hattuşalı Mana-Putu'nun peşinden sürüklüyor okuru. Kervan tatarı olan babasıyla birlikte katıldığı henüz ilk yolculukta kaderi Hitit Kralı'nın kızıyla kesiştiğinde, kralın elçisi olmak onun için yakıcı bir tutku macerasına dönüşüyor. Yine tutkusunun ardından yollara düşen Honas'ın serüvenini konu alan epik romanların dördüncüsü *Midas ve Sihirbaz* (2010) Frigya ülkesinin verimli topraklarından aşır, Eski Mısır'ın gizemli dünyasına karışıyor. Memfis'te hayatını kurtardığı sihirbaz sayesinde özel güçler kazanan Honas'ın, firavuna suikast planlarına kulak misafiri olmasıyla altüst olan yaşamı, Kral Midas efsanesine de değiniyor.

Geçtiğimiz günlerde yayımlanan *Boğa Güreşçisi*'nde de Anadolu topraklarındaki devininim sürekliliği göz önünde. Oğuzlar boyundan gelen bir Türkmen obasının, 1200'lü yıllarda Orta Anadolu'dan Akdeniz kıyılarına göçmesi ve yol boyunca farklı halklarla yan yana yaşamasını konu eden romandan bu alıntı, Anadolu'nun ne denli farklı uygarlıklara sahne olduğunu özetler nitelikte: "Oturduğu taş bir güneş saatiydi aslında. Tırmadığı tepeyse, Roma akınlarından sonra terk edilmiş bir yerleşim höyüğüydü. Bizans krallarının Doğu akınlarına karşı Kafkaslar'dan getirip, başlarına dert olunca da Kilikya'ya sürdüğü Ermeniler'den, ağıllar, damlar, bir de kilise harabesi kalmıştı. Tutuş Alp'in obası, Kayseri ovalarında doğrulup kalkıvermiş Erciyes Dağı'na karşı, Pınarbaşı'yla Tomarza arasındaki ovaları yurt tutmuştu."

Film izlercesine okunabilen yüksek tempolu bu romanın başkarakteri Böke, oba bekinin oğlu, bir güreşçi. Saf olduğu için Ermenice "abuş" lakabı takılan Böke, amca oğlunun ölümünden sorumlu tutulunca Türkmen obasının yolculuğu başlıyor. Selçuklu sultanının buyruğuyla Bizans topraklarında son bulan göç serüveni sırasında Ermeni, Venedikli, Latin, Rum pek çok halk kaderlerine ortak oluyor. Sonunda oba Akdeniz kıyısına indiğinde Ermeniler'in dilek şenliklerinde düzenlenen boğa güreşleri Böke'nin kendini göstermesi için bir fırsat sunuyor. Okura ise bu yolculukta, tam da bu günlerde ihtiyaç duyduğumuz, halkların birlikteliğinin umut dolu öyküsünü okumak kalıyor.

İsmet Bertan'ın bu koleksiyonu, sürükleyici macera kurgusunun ardında günümüz için çok önemli iletiler taşıyor. Tarihsel roman kurgusunun harcı olan döneme ait ayrıntılar, bu kitaplarda okurun zihninde boşluk bırakmayacak kadar sık ve incelikle örülmüş. Romanların tarihsel gerçekliğini sağlayan zahmetli araştırmalar ve ince eleyip sık dokuyan uzman bir editörle işbirliği bu koleksiyonun ortaya çıkmasındaki en büyük etkenlerden. Bu devasa koleksiyonun editörlüğünü üstlenen Müren Beykan'ın, çok karakterli, karmaşık dokulu hikâyelerin her sayfasında metni okura yaklaştırdığı hissediliyor. Kitapların imzası haline gelen başlangıç haritası ve sonundaki karakterler-yerler listesi, meraklıları tarafından vazgeçilmez birer kaynak olarak kullanılıyor. Beş kitaba ulaşan bu koleksiyon bir kez daha hatırlatıyor, en iyi tarihsel roman, bize ne geçmişin, ne tarihin, ne de günümüzün gerçeğini gösterendir; en iyi tarihsel roman bize insan gerçeğini gösterendir.

ROMANDA ve ÖYKÜDE GERÇEKLİK ARAYIŞLARI

Edebiyatımızın Yol Haritası

FERİDUN ANDAÇ

FERİDUN ANDAÇ Romanda ve Öyküde Gerçeklik Arayışları *Edebiyatımızın Yol Haritası*

Feridun Andaç günümüz roman ve öyküsünün kaynaklarına inerek çağdaş edebiyatımız için bir yol haritası çıkarıyor. Eleştirel bir bakışla edebiyatı yazar-yapıt-dönem ekseninde irdeliyor.

Erken Cumhuriyet döneminin ilk örneklerinden başlayarak 1950 Kuşağı'nı da içine alan bir sürecin ürünlerinin değerlendirildiği bu kitapta, modern edebiyatımızın kuruluş öyküsü ve toplumsal değişimlerle ilişkisi anlatılıyor. Topluma ayna tutan bir edebiyatın çözümlemesi yapılırken yenilikçi hareketler ve çağdaşlaşma serüvenimiz okura bütünlüklü bir bakışla sunuluyor.

VARLIK